

Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/aruibfdergisi>

Bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerindeki etkisi: benlik saygısının aracılık rolü*

The effect of individual entrepreneurship perception on self-efficacy: the mediating role of self-esteem

Hüdaverdi Bircan^a, Mesut Karaman^{b**}

^a Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, hbircan@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1868-1161

^b Doktora Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, mesut_karaman66@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7584-0800

MAKALE BİLGİSİ

Makale geçmişi:

Başvuru: 3 Temmuz 2024

Kabul: 23 Ekim 2024

Anahtar kelimeler:

Girişimcilik,

Öz Yeterlilik,

Benlik Saygısı

Makale türü:

Araştırma makalesi

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 3 July 2024

Accepted: 23 October 2024

Keywords:

Entrepreneurship,

Self-efficacy,

Self-esteem

Article type:

Research article

ÖZET

Bu çalışmada, öz yeterlilik üzerinde bireysel girişimcilik algısının etkisinin belirlenmesi ve benlik saygısının aracılık rolünün ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışma Kasım-Aralık 2023'te kolayda örneklem yöntemi ile 307 üniversite öğrencisinin gönüllü katılımı esas alınarak bir devlet üniversitesinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu", "Bireysel Girişimcilik Ölçeği", "Genel Öz yeterlilik Ölçeği" ve "Benlik Saygısı Ölçeği"nden yararlanılmıştır. Veriler, %95 güven aralığında SPSS 26 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma verileri normal dağılım göstermiştir. Verilerin değerlendirilmesinde "tanımlayıcı testler, pearson korelasyon analizi ve aracılık analizi için Process Macro (Model 4)" tercih edilmiştir. Bireysel girişimcilik, benlik saygısı ve öz yeterlilik arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Bireysel girişimciliğin doğrudan (β : .352) ve dolaylı (β : .223) etkisinin öz yeterlilik üzerinde anlamlı olduğu ve benlik saygısının aracılık rolünün olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinde bireysel girişimcilik algısı, öz yeterlilik ve benlik saygısının geliştirilmesi önerilmektedir.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the effect of individual entrepreneurship perception on self-efficacy and to reveal the mediating role of self-esteem. The study was conducted in November-December 2023 in a state university based on the voluntary participation of 307 university students with the convenience sampling method. "Personal Information Form", "Individual Entrepreneurship Scale", "General Self-Efficacy Scale" and "Self-Esteem Scale" were used to collect the data. The data were analysed using SPSS 26 software with 95% confidence interval. The study data showed normal distribution. In the evaluation of the data, "descriptive tests, Pearson correlation analysis and Process Macro (Model 4) for mediation analysis" were preferred. It was found that there was a positive relationship between individual entrepreneurship, self-esteem and self-efficacy. It was determined that the direct (β : .352) and indirect (β : .223) effects of individual entrepreneurship were significant on self-efficacy and self-esteem had a mediating role. In this direction, it is recommended to develop individual entrepreneurship perception, self-efficacy and self-esteem in university students.

* Çalışma, Ege 10. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilmiş halidir.

** Sorumlu yazar / Corresponding author

E-posta / E-mail: mesut_karaman66@hotmail.com

Atıf / Citation: Bircan, H. ve Karaman, M. (2024). Bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerindeki etkisi: benlik saygısının aracılık rolü. *Ardahan Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(2), 187-203. <http://doi.org/10.58588/aru-jfeas.1509518>

1. Giriş

Girişimciliğin, gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin refahı için oldukça önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Küresel değişimlerle birlikte girişimciliğin önemi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla girişimcilik ekonomik sürdürülebilirliği sağlamada etkili bir strateji olabilir (Saptono, 2021). Girişimci bireyler yeni iş fırsatlarının sağlanması, istihdamın artırılması, teknolojik, ekonomik ve örgütsel alanlarda oluşturdukları değişimler nedeniyle ülkelerin gelişmesini ve büyümesini desteklemektedirler (Tangör ve Özgen, 2022). Bu noktada öz yeterlilik kavramı ortaya çıkmaktadır. Bandura'ya göre öz yeterlilik, bireylerin bir eylemi gerçekleştirme veya istenen bir sonuca ulaşma konusundaki beceri ve yeteneklerine ilişkin kendi algılarına dayanmaktadır (Sandi vd., 2020).

Öz yeterlilik girişimci bireyleri belirlemiş oldukları hedeflere ulaşma noktasında göstermiş oldukları azmi ve maruz kaldıkları zorlukları aşmak için olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Doğrul vd., 2023). Girişimciliğe etki eden bir diğer önemli faktör ise benlik saygısıdır. Benlik saygısı, bireyin kendisine ve başkalarına yönelik değerlendirmesiyle ilgilidir. Diğer bir ifadeyle benlik saygısı kavramı bireyin yetenek ve inançlarına inanması sonucunda kişinin daha iyi başarı göstermesidir (Puluhulawa vd., 2018; Abbasi ve Sta, 2019).

Bandura (1977) engeller, belirsizlik ve risk karşısında sebat edebilmek için yüksek düzeyde öz yeterlilik ve benlik saygısına ihtiyaç olduğunu ileri sürmüştür. Nitekim Abbasi ve Sta (2019), azim ve yenilikçi problem çözüme ile ilişkili olduğu ve risk alma davranışına izin verdiği için benlik saygısının başarı için bir ön koşul olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla geleceğin bireyleri olan üniversite öğrencilerinde girişimcilik düzeylerinin geliştirilmesinde konunun önemi ortaya çıkmaktadır. Bireylerin bireysel girişimcilik algısının yükseltilmesi ve girişimcilik özelliklerinin ortaya konulması ne kadar güçlü düzeyde olursa, planlanan davranışa yol açma olasılığı da o kadar yüksektir. Teorik çerçeve ve hipotez gelişimi Planlı davranış teorisi kapsamında geliştirilmiştir (Steenkamp vd., 2024).

Planlı davranış teorisinin algılanan davranış kontrolü boyutu, Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme teorisindeki öz yeterlilik yapısıyla yakından uyumludur; çünkü her ikisi de bireylerin bir davranışın kendi kontrolleri altında olduğuna dair inançlarına ve bu davranışı gerçekleştirebileceklerine dair güvenlerine atıfta bulunmaktadır (Steenkamp vd., 2024; Efendi vd., 2023). Rosenberg vd. (1995) ayrıca, her ikisinin de bireylerin belirli bir durum veya görevde başarılı olma yeteneklerine olan inançlarına atıfta bulunması bakımından benlik saygısının öz yeterlilik ile eş anlamlı olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, benlik saygısı ve öz yeterlilik, benlik saygısının genel öz-değer duygusuyla, öz yeterliliğin ise belirli yeteneklerin değerlendirilmesiyle ilgili olması bakımından farklılık gösterse de, birbirleriyle bağlantılıdır (Steenkamp vd., 2024).

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Girişimcilik

Girişimcilik, bir ülke veya bölgede büyüyen ekonominin temel gücüdür. Girişimcilik, ekonomik kalkınmayı, endüstriyel iyileştirmeyi ve ekonomik yapının dönüşümünü teşvik etmenin yanı sıra istihdam oluşturarak sosyal ilerlemeyi ileriye taşıyabilir (Wu vd., 2021). Literatürde, girişimcilik üzerine yapılan tanımlar üç ana boyutta değerlendirilmiştir. İlk olarak; davranışlar, bireyin rolünü ve onu diğerlerinden ayıran belirli davranışlarını vurgulamaktadır. İkincisi, yeni iş veya inovasyon stratejilerinin geliştirilmesiyle bağlantılı süreçler ve iş planı oluşturmak gibi planlama süreçlerini içermektedir. Üçüncüsü ise, elde edilen sonuçların toplum için değer oluşturmayı, yeni ürün veya hizmet geliştirmeyi, yenilikçiliği ve yeni girişimdir. Özetle girişimcilik davranışların, süreçlerin ve sonuçların birleşimi olarak anlaşılabilir (Steenkamp vd., 2024).

Girişimcilik yenilikçi faaliyetlere katkıda bulunurken aynı zamanda sürdürülebilir toplumlara geçişi kolaylaştırmaktadır (Seikkula-Leino ve Salomaa, 2021). Girişimciliğin özellikleri kar elde etmek, eldeki kaynakları, koşulları ve fırsatları etkili şekilde değerlendirmek, yaratıcı ve yenilikçi faaliyetlerde bulunmak olarak belirtilebilir (Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2016). Başarılı bir girişimci olabilmek için yalnızca doğuştan gelen özellikler yeterli değildir. Bunun nedeni girişimciliğin kısmen ya da eğitim yoluyla öğrenilen bir süreç olmasıdır (İncik ve Uzun, 2017).

Girişimcilik, insanların yaşam kalitesinin farkına varmada iyileştirmeler ve değişiklikler yapma aracı olarak toplumda önemli bir role sahiptir. Girişimcilik, bir ülkenin ekonomik kalkınmasının temel itici güçlerinden biridir. Girişimcilik, ticari ürün ve hizmetlerin yaratılmasına, geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Girişimcilikten elde edilen faydalar; kişilerin yaşam kalitesinin artırılması, yeni iş sahalarının kurulması, sektör verimliliğinin teşvik edilmesi, sosyal hareketliliği kolaylaştırması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması olarak belirtilebilir (Tentama ve Papatunga, 2019).

Girişimcilik sadece risk almayı, belirsizliği, yaratıcılığı, liderliği ve proaktifliği içermez, aynı zamanda kararlılık ve tutkuyu da gerektirir. Bu nedenle, girişimcilik motivasyonunu, niyetini, davranışını ve performansını etkilediği söylenebilir (Newman vd., 2019). Girişimciliğin ekonomik büyüme ve toparlanma, istihdam, toplumun güçlendirilmesi, sosyal ve yenilikçilik açısından büyük bir gücü vardır. Girişimcilik bireylere yeni iş sahalarının kurulmasında hayallerinin ve arzularının peşinden gitme özgürlüğü sağlamaktadır. Girişimcilik, fırsat belirleme, risk alma ve yenilik gibi birçok ortak hususun temelini oluşturmaktadır (Garaika vd., 2019).

Ampirik araştırmalar, üniversite öğrencilerinin girişimcilikte başarılı olma şanslarının daha yüksek olduğunu ve iş geliştirme konusunda daha iyi beklentilere sahip olduklarını göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin girişimciliği, bilgiyi sosyal değere dönüştürerek sosyo-ekonomik kalkınmanın itici güçlerinden biri haline gelmiştir (Wu vd., 2021). Dolayısıyla, girişimcilik alanında bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, öğrencilerin yaratıcı, rekabetçi ve bağımsız mezunlar olabilmeleri için somut bir çözümdür. Bu sayede işsizliği azaltabilir ve ülke ekonomisi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir (Efendi vd., 2023).

2.2. Öz yeterlilik

Öz-yeterlilik, belirli bir eylem üzerinde kontrol uygulayabilecek yeteneğini bilme konusunda kendine güvenmektir. Başka bir tanımda ise öz-yeterlilik, kişinin belirli hedeflere ulaşma konusundaki kendi becerisine ilişkin değerlendirmesidir (Yusuf ve Efendi, 2019). Öz yeterlilik, kişinin belirli kazanımları elde etmek için gereken eylem planlarını organize etme ve yürütme yeteneklerine olan inancını ifade eder” (Hutasuhu vd., 2023). Bandura (1977) öz-yeterliliğin belirli görevleri tamamlamakla açıklanabileceğini, bunun da yüksek öz-yeterliliğe sahip bir bireyin düşük öz-yeterliliğe sahip bireylere kıyasla bu görevleri tamamlamak için daha fazla çaba gösterme ve denemeye devam etme eğiliminde olacağı anlamına geldiğini belirtmektedir (Bandura, 1977; akt; Saptano, 2021).

Öz yeterlilik kavramı, Bandura'nın (1977) sosyal bilişsel teorisinden yola çıkılarak oluşturulmuş ve Bandura (2012) tarafından geliştirilmiştir; bu teori, bireysel davranışın içsel, bireylerin katılımı ve koşulların etkileşimi gibi çeşitli faaliyetler tarafından tasarlandığını göstermiştir. Bu hususlar arasındaki etkileşimler, bireyin belirli durumlarda belirli davranışları gerçekleştirme becerisini ve davranışsal sonuçlara ilişkin beklentilerini kapsayan inancını şekillendirebilir. Sosyal-bilişsel bir süreç olarak belirlenen öz yeterlilik, bireylerin girişimciliğe yönelik tutum biçimindeki bilgi ve eylemlerinin etkisini açıklayabilir (Hutasuhu vd., 2023). Öz-yeterliliği yüksek olan kişiler hedeflerine ulaşmayı engelleyebilecek engelleri önceden tahmin edebilirler (Garaika vd., 2019).

Öz yeterliliğin dört kaynağının bulunduğu belirtilmektedir (Bandura, 1997); 1. Başarıda ustalaşmak: Örneğin bir görevde veya bir çevreyi kontrol etmede başarılı olmak, o alanda kendine olan inancı artıracak, başarısızlık

ise bu yeterlilik inancını zayıflatacaktır. 2. Dolaylı Deneyimler: Kendimize benzer insanların sürekli çabalarıyla başarılı olduklarını görmek, bizim de bir alanda başarılı olmak için gereken faaliyetlerde ustalaşabilecek yeteneklere sahip olduğumuza dair inancımızı artırır. 3. Sözlü İkna: Ebeveynler, öğretmenler ve yöneticiler gibi hayatımızdaki etkili insanlar, başarılı olmak için gerekenlere sahip olduğumuza dair inançlarımızı güçlendirebilir. 4. Duygusal ve Fizyolojik Durumlar: Bu kaynak öz yeterliliğinizi nasıl değerlendirdiğinizle ilgilidir. Depresyon veya stres gibi olumsuz duygular, kişinin yeteneklerine olan güvenini azaltabilir (Seikkula-Leino ve Salomaa, 2021).

Öz yeterlilik, alternatiflerin varlığına, eylemi gerçekleştirmek için harcadıkları çaba miktarına, engellerle karşılaşma azimlerine ve eyleme geçme fırsatlarına bakılmaksızın insan eyleminin seçimini büyük ölçüde etkilemektedir (Wardana vd., 2020). Benzer şekilde, Bandura (2012) öz yeterliliğin süreç, hedef belirleme, sonuç beklentileri ve koşullardaki zorluklar aracılığıyla davranışı etkileyen temel faktör olduğunu savunmuştur (Wardana vd., 2020).

Yüksek ve düşük öz yeterlilik seviyeleri, bireyin çeşitli görevleri yerine getirme yeteneği ve inancı ile oldukça ilişkilidir. Öz yeterlilikteki artış kariyerde devamlılığa, girişimcilikte fırsatların farkına varılmasına katkı sağlamaktadır. Öz yeterliliğin oluşumu, gelecekteki performansı tetikleyen mevcut kısıtlamaların ve kaynakların kişisel değerlendirmesinden etkilenir. Güçlü öz yeterlilik duygusu, günlük performans onayları ve ustalık katılımları yoluyla geliştirilir. Girişimcilik ortamlarında öz yeterlilik üzerine geçmiş literatür, öz yeterliliğin bireylerin inançlarını yansıttığını ve yeni iş kurma niyetlerini öngördüğünü ileri sürmektedir (Yousaf vd., 2020). Ayrıca Olusola (2011) performansı artırma noktasında öz yeterliliğin çok önemli olduğunu belirtmektedir.

2.3. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, psikolojide, bireyin kendi değeriyle ilgili olarak yaptığı yargıya veya değerlendirmeye atıfta bulunan bir terimdir. Benlik saygısı, kişinin kendi hakkında karar vermesine olanak sağlayan, kendini değerlendirmeye ilişkin temel bir psikolojik özelliktir Benlik saygısı, bir bireyin tutum, etkileşim, ödül ve diğer insanların o bireye yönelik kabulüne yönelik yapılan bir değerlendirmedir. Benlik saygısı insan davranışını belirler ve bireysel gelişimi etkilemektedir. Benlik saygısı ne kadar yüksek olursa birey, üstlendiği işte başarılı olmanın değerini o kadar hisseder; bu yüzden gerekli çabayı göstermekten çekinmez (Pautina vd., 2018; Abbassi ve Sta, 2019). Rosenberg vd. (1995) benlik saygısını iki farklı şekilde tanımlamıştır: İlk olarak; genel psikolojik iyi olma haliyle ilgili olan global benlik saygısıdır. İkinci olarak ise daha bilişsel, daha güçlü olma eğiliminde olan spesifik benlik saygısıdır ve davranışsal sonuçlarla ilişkilidir (Steenkamp vd., 2024).

Benlik saygısı sayesinde kişi, zayıflıklarını, güçlü yönlerini anlayabilir ve kabul edebilir, bu da başarılı olmak için güçlü yanlarını daha da en üst düzeye çıkarabilir. Benlik saygısı aynı zamanda birinin karakteristiğini ve çabasını da optimize edebilir. En önemli şey, benlik saygısının yaşam hedeflerine ulaşma ve karşılaşılabilecek engellere olumlu yanıt verme yeteneğini ortaya çıkarmasıdır. Bir kişinin benlik saygısı olumluysa, dolaylı olarak bu, kişinin kolayca iyi bir kişilerarası ilişki kurmasını sağlar. Benlik saygısı yüksek bireylerin genel özellikleri; (1) yaşamaya değer olma, (2) kendine inanma, (3) kendine saygı duyma, (4) kendini geliştirmeye çalışma, (5) kendini huzurlu hissetme veya uyumlu, (6) kişilerarası ilişkileri iyi, (7) sorumluluk sahibi, (8) hayal kırıklıklarıyla yüzleşmede sabırlı, dost canlısı, (9) arkadaş canlısı, (10) iddialı, (11) merhametli ve kolay sevilen ve (12) doğrudan davranışlıdır. Bu nedenle benlik saygısına her bireyin, özellikle de öğrencinin sahip olması çok önemlidir. Benlik saygısı iyi olan öğrenciler, kendilerinin yeterince kabul edildiğini hissettikleri için daha iyi duygusal kontrole sahip olacaklardır (Pautina vd., 2018).

Benlik saygısı, girişimciler için değerli bir özelliktir, çünkü bireylerin fikirlerini hayata geçirme becerilerine olan inançlarıdır. Obschonka vd. (2016) Finlandiya'da 523 lise öğrencisinden oluşan bir örneklem kullanarak benlik saygısı ile girişimcilik niyetleri arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu rapor etmiştir. Benzer şekilde,

Simanjuntak vd. (2016) 456 Endonezyalı öğrenciden oluşan bir örneklem kullanarak Lisans öğrencilerinde benlik saygısının girişimcilik potansiyelini olumlu yönde etkilediğini bildirmişlerdir (Steenkamp vd., 2024). Akhtar vd. (2020) bir bireyi yeni bir girişim başlatmaya iten başarı ihtiyacının, bireyin belirsizlik ve bununla ilişkili risk karşısında başarıya ulaşma yeteneğine olan inancını güçlendirdiği için benlik saygısını da vurguladığını belirtmiştir. Benlik saygısı, yüksek olan bireyler seviyelerinin yeteneklerine güvenmesi, fırsatları fark etmelerine ve ilgili risk ne olursa olsun bunları kullanmalarına olanak tanmaktadır (Al Issa, 2021).

2.4. Girişimcilik, Öz Yeterlilik ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Bireyleri girişimci davranış sergilemeye motive eden nesnel yetenekten ziyade öz-yeterlilik algısıdır. Girişimciliğin nispeten statik olan diğer kişilik özelliklerinden farklı olarak öz yeterlilik, eğitim ve geçmiş deneyimler gibi bağlamsal faktörlerden etkilenir. Öğrencilerin girişimcilik yeteneklerinin geliştirilmesinde eğitimin etkileri üzerine, özünde öz-yeterliliğin yer aldığı belirtilmiştir (Pihie ve Akmaliah, 2009). Öz-yeterlilik, bir girişimcinin eylemlerini ve eylemle ilgili inançlarını anlamamıza yardımcı olan, girişimciliğe öncü bir meta-yaklaşım olarak görülmektedir (Saptono, 2021; Newman vd., 2019).

Sadriwala ve Kan (2018), öz yeterliliğin girişimcilik üzerinde anlamlı bir pozitif etkisi olduğunu bildirmiştir. Bu doğrultudaki girişimcilik faaliyetleri yürütmeye yönelik ilgi, içsel ve dışsal faktörler olmak üzere iki faktörden etkilenebilir. İçsel faktörler arasında öz yeterlilik, yani kişinin bir şeyde ustalaşma ve üretme becerisi konusunda kendisine olan güveni/inancı yer almaktadır (Sugianingrat vd., 2020). Literatürde öz yeterlilik ile girişimcilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Rachmawan vd., 2015; Sudjarwo vd., 2019; Sugianingrat vd., 2020). Yine öz yeterliliğin girişimci davranışı yordadığı bildirilmiştir (Seikkula-Leino ve Salomaa, 2021).

Girişimcilikte, öz-yeterlilik ve benlik saygısı, kişinin davranışlarını geliştirebilmesi için ihtiyaç duyduğu özellikler arasındadır. İyi bir öz-yeterlilik ve benlik saygısına sahip olan kişi, daha özgüvenli olur ve daha sonrasında bu kişiler göstermiş olduğu girişimcilik başarısındaki davranışları arttırmış olacaktır. Öz yeterlilik ve benlik saygısı, iki temel öz değerlendirme özelliğidir (Eliyana vd., 2020). Bu iki kavram zaman perspektifleri bakımından farklılık gösterir. Benlik saygısı kişinin mevcut değerlendirmesine odaklanırken, öz yeterlilik kişinin performans düzeyinin gelecekteki değerlendirmesine odaklanır (Li vd., 2023).

Öz yeterlilik, kişinin bir eylemi başarılı bir şekilde gerçekleştirme becerisine olan inancını ifade ederken, benlik saygısı kişinin kendine yönelik olumlu veya olumsuz bakış açısıdır. Öz-yeterlilik kişinin yeteneklerini değerlendirmesi anlamına gelirken, benlik saygısı kişinin kendi değerini değerlendirmesi anlamına gelmektedir (Akbari vd., 2024). Ayrıca, öz yeterliliği ve benlik saygısı yüksek olan bireyler, genel olarak daha fazla zihinsel ve fiziksel iyi oluş yaşayacağı söylenebilir (Eliyana vd., 2020).

Benlik saygısı motivasyonu ve kişisel ilgi ve hedef arayışını yönlendirebilir. Benlik saygısı, bir kişinin kendine veya başkalarına olan değeri ile ilgilidir aynı zamanda kişinin başarısını etkilemede önemli bir faktördür (Pautina vd., 2018). Yeteneklerine ve inançlarına saygı duyan bireylerin daha iyi performans göstermesi beklenecektir. Bu durumun ise girişimcinin başarısını belirlediği yönünde söylenebilir. Benlik saygısı, girişimci bir bireyin karşılaşmış olduğu zorluklar karşısında olumlu yanıt verme yeteneğini tetikleyebilmesidir. Düşük benlik saygısı, kişinin girişimcilik başarısını etkileyebilecek stres ve kaygıya neden olabilir. Bu gibi durumlarda bireyler, seçimlerini kaygılarının üstesinden gelmeye dayandırma eğilimindedir ve buna göre benlik saygısı yoluyla hareket ederler, bu da olası stres ve kaygıyı önleyebilir. Böylece girişimcinin belirlemiş olduğu hedeflere ulaşmasında ve de girişimci balarısında herhangi bir olumsuzluğa neden olmaz (Eliyana vd., 2020).

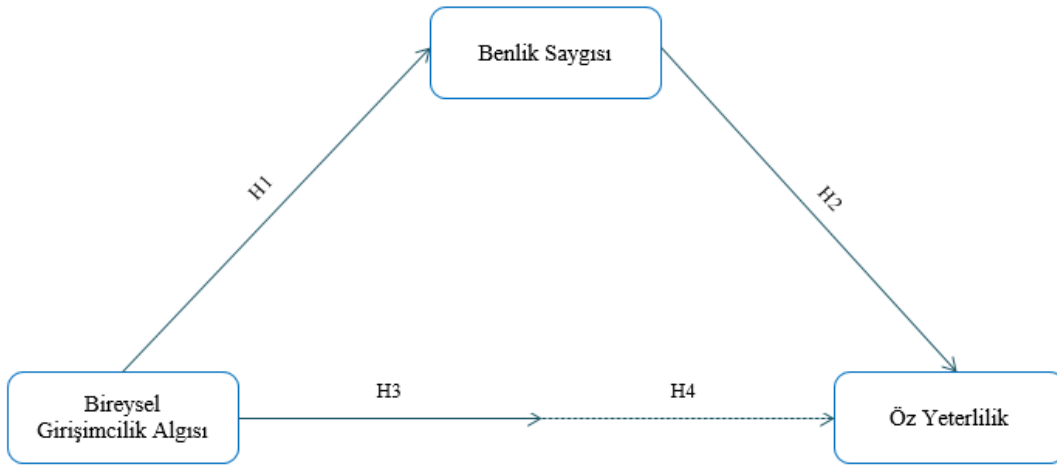
3. Yöntem

3.1. Araştırma Amacı ve Tasarımı

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde öz yeterlilik üzerinde bireysel girişimcilik algısının etkisinin belirlenmesi ve benlik saygısının aracılık rolünün ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir.

3.2. Araştırma Modeli ve Hipotezleri

Literatür bilgisi ve çalışma amacı doğrultusunda Şekil 1'deki model geliştirilmiş olup çalışma hipotezlerine aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma modeli

Araştırma hipotezleri şunlardır:

H₁: Bireysel girişimcilik algısı benlik saygısını anlamlı bir şekilde etkiler.

H₂: Benlik saygısı öz yeterliliği anlamlı bir şekilde etkiler.

H₃: Bireysel girişimcilik algısı öz yeterliliği anlamlı bir şekilde etkiler.

H₄: Bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerine olan etkisinde benlik saygısı aracı rol oynar.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini bir devlet üniversitesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan toplamda 1500 öğrenci oluşturmaktadır. Örnekleme hesaplaması yapılarak 306 öğrencinin yeterli olacağı öngörülmüştür (Arslan ve Demir, 2022). Bu çalışmada ise araştırma tarihleri içerisinde öğrencilerden kolayda örnekleme yöntemi ile 307 öğrenci çalışmaya katkı sağlamıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu; öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, bölüm, üniversiteye kayıt olmadan önce yaşadıkları yer, mezun olunan okul, yaşanan yer ve gelir düzeyini belirlemeye yönelik ifadeler yer almaktadır.

Bireysel Girişimcilik Algı Ölçeği; İncik ve Uzun (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte toplam 31 madde bulunmaktadır. Ölçek puanlaması “Kesinlikle Katılıyorum (5) ile Kesinlikle Katılmıyorum (1)” şeklindedir. Ölçek planlama, kendine güven, iletişim, kontrol odağı, öz disiplin ve motivasyon olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça bireysel girişimcilik algısı da aynı yönde artmaktadır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri İncik ve Uzun (2017) çalışmasında 0,92’dir. Bu çalışmada ölçek geneli Cronbach Alpha değeri 0,98’dir.

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği; Jerusalem ve Schwarzer (1979) tarafından geliştirilmiştir. İlk geliştirilen ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Daha sonrasında ve Schwarzer (1981) ölçeği 10 maddeli forma indirgemişlerdir. Ölçeğin kısa formunun Türkçe uyarlama çalışmasını Yeşilay (1996) tarafından yapılmıştır. Ölçek puanlaması “1-Tamamen yanlış ile 4-Tamamen doğru” arasında puanlaması yapılmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça genel öz yeterlilik düzeyinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,76 ile 0,90 arasında değişmektedir. Bu çalışmada ölçek geneli Cronbach Alpha değeri 0,903’tür.

Benlik Saygısı Ölçeği; Rosenberg (1965) yılında geliştirilen Çuhadaroğlu (1986)’nun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirdiği kısa maddeli toplamda 10 madde ve tek alt boyuttan oluşan ölçekten yararlanılmıştır. Olumlu ve olumsuz yüklü maddeler ardışık olarak sıralanır. 1. 2. 4. 6. 7. maddeler olumlu, 3. 5. 8. 9. 10. maddeler olumsuz yüklüdür. Bu çalışmada ölçek geneli Cronbach Alpha değeri 0,849’dur.

3.5. Verilerin Toplanması

Veriler öğrencilerden yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanılmıştır. Çalışmaya katılmalarında öğrencilerden gönüllük esas alınmıştır. Çalışma hakkında ilk öncelikle öğrencilere bilgi verilmiş öğrencilerden onay alındıktan sonra anket uygulanmıştır. Anketin ilk sayfasında çalışmanın amacı ve kapsamı belirtilmiş ve anketi 307 öğrenci eksiksiz olarak yanıtlamıştır. Anketin doldurulması maksimum 10 dakikadır.

3.6. Verilerin Analizi

Veriler % 95 güven aralığında SPSS 26 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçek değişkenlerinin çarpıklık (-,204 ile ,968) ve basıklık (-1,287 ile ,364) değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında değer aldıkları ve normal dağılımın sağlandığı görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2019). Verilerin analizinde tanımlayıcı testler, ölçekler arası ilişkilerin belirlenmesinde pearson korelasyon analiz kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerinin test edilmesinde ise Process Macro (Model 4) tercih edilmiştir (Hayes ve Scharkow, 2013). Beta katsayılarının alt ve üst sınır aralıklarının belirlenmesinde bootstrapping (5000 bootstrap samples) yöntemi tercih edilmiştir. Sonuçlar bootstrap güven aralıklarında tahmin edilmiştir. Ölçeklerin iç tutarlılık katsayısının belirlenmesinde Cronbach Alpha değeri dikkate alınmıştır. İstatiksel anlamlılık düzeyi $P < 0,05$ olarak alınmıştır.

3.7. Etik İzin

Bu çalışma için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu’ndan 25.12.2023 tarihli E-99711239-050.01.04/ sayılı etik onay alınmıştır.

4. Bulgular

Öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri

Sosyo-demografik bilgileri	N	%
Cinsiyet		
Kadın	159	51,8
Erkek	148	48,2
Yaş		
18-21 yaş arası	229	74,6
22 yaş ve üzeri	78	25,4
Sınıfınız		
1.sınıf	182	59,3
2.sınıf	47	15,3
3.sınıf	21	6,8
4.sınıf	57	18,6
Bölümünüz		
İşletme	65	21,1
Maliye	62	20,2
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	97	31,6
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	53	17,3
İktisat	30	9,8
Üniversite kaydolmadan önce yaşadığınız yer		
İl merkezi	185	60,3
İlçe merkezi	75	24,4
Köy bucak	47	15,3
Mezun olunan okul (Ortaöğretim)		
Anadolu Lisesi	174	56,7
Meslek Lisesi	48	15,6
İmam Hatip Lisesi	46	15
Yaşanılan yer		
Ailemle oturuyorum	97	31,6
Yurtta kalıyorum	167	54,4
Arkadaşlarımla evde kalıyorum	32	10,4
Diğer	11	3,6
Gelir düzeyi		
1250 TL altı	37	11,7
1251-5000 TL arası	147	47,9
5001-11500 TL arası	78	25,4
11501 ve üzeri	46	15

Üniversite öğrencilerinin %51,8'i kadın, %74,6'sı 18-21 yaş aralığında, %59,3'ü 1. sınıf, %31,6'sı siyaset bilimi ve kamu yönetimi, %60,3'ünün üniversiteye kayıt olmadan önce il merkezinde yaşadığı, %56,7'sinin Anadolu lisesinden mezun olduğu, %54,4'ünün yurttan kaldığı ve %47,9'unun 1251 TL-5000 TL arasında gelir düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Bireysel girişimcilik algısı, öz yeterlilik ve benlik saygısı tanımlayıcı istatistikler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Bireysel girişimcilik algısı, öz yeterlilik ve benlik saygısı tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Minimum	$\bar{x}\pm ss$	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Bireysel girişimcilik algısı	1-5	2,96±1,21	,430	-1,204	,987
Planlama	1-5	3,03±1,21	,350	-1,180	,942
Kontrol odağı	1-5	2,97±1,25	,376	-1,269	,952
Kendine güven	1-5	2,92±1,31	,328	-1,307	,954
İletişim	1-5	2,89±1,30	,320	-1,260	,930
Motivasyon	1-5	2,94±1,28	,302	-1,216	,923
Öz disiplin	1-5	2,98±1,30	,187	-1,287	,928
Öz-yeterlilik	1-4	3,18±0,58	-,204	,019	,903
Benlik saygısı	1-4	2,51±0,69	,968	,364	,849

Bireysel girişimcilik algısı puan ortalaması 2,96±1,21'dir. Ölçek alt boyutlarında planlama 3,03±1,21; kontrol odağı 2,97±1,25; kendine güven 2,92±1,31; iletişim 2,89±1,30; motivasyon 2,94±1,28 ve öz disiplin 2,98±1,30'dur. Öz yeterlilik 3,18±0,58 ve benlik saygısı 2,51±0,69'dur (Tablo 2).

Bireysel girişimcilik algısı, öz yeterlilik ve benlik saygısı arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

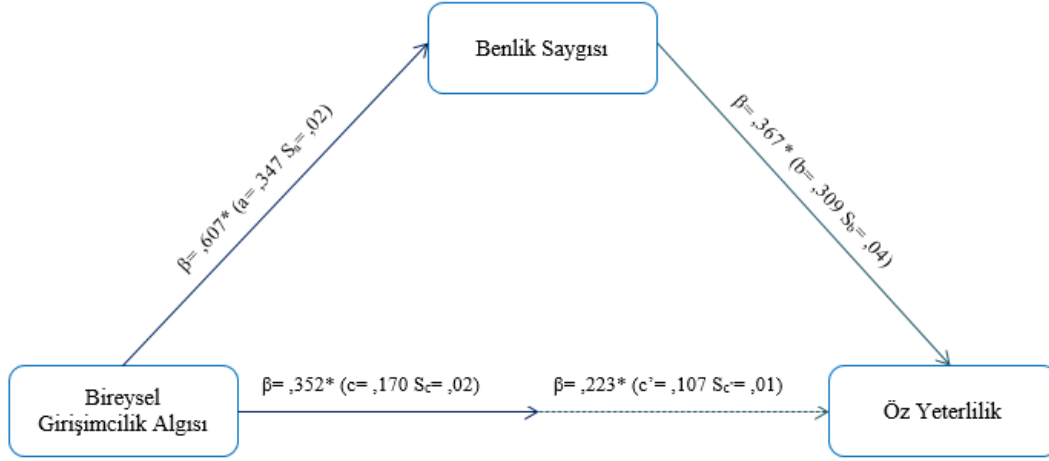
Tablo 3. Ölçekler arası pearson korelasyon analizi sonuçları

	Bireysel girişimcilik algısı	Planlama	Kontrol odağı	Kendine güven	İletişim	Motivasyon	Öz disiplin	Öz-yeterlilik	Benlik saygısı
Bireysel girişimcilik algısı	r 1	,920**	,968**	,967**	,951**	,946**	,939**	,575**	,607**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Planlama	r	1	,891**	,880**	,828**	,829**	,819**	,531**	,566**
	p		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Kontrol odağı	r		1	,956**	,901**	,884**	,875**	,580**	,601**
	p			,000	,000	,000	,000	,000	,000
Kendine güven	r			1	,905**	,883**	,877**	,554**	,602**
	p				,000	,000	,000	,000	,000
İletişim	r				1	,893**	,877**	,567**	,571**
	p					,000	,000	,000	,000
Motivasyon	r					1	,889**	,532**	,573**
	p						,000	,000	,000
Öz disiplin	r						1	,511**	,543**
	p							,000	,000
Öz-yeterlilik	r							1	,581**
	p								,000
Benlik saygısı	r								1
	p								

** p<0,01

Bireysel girişimcilik algısı ile öz yeterlilik ($r: 0,575$) ve benlik saygısı ($r: 0,607$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Öz yeterlilik ve benlik saygısı ($r: 0,581$) arasında yine anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 3).

Araştırma hipotezleri, Process Macro (Model 4) ile incelenmiştir. Elde edilen analiz sonuçları görsel olarak araştırma modeli üzerinde Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Araştırma modeli analiz sonuçları

Şekil 2’de gösterilen analiz sonuçları Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Aracılık etkisi analizi sonuçları

Doğrudan Etki	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Edilmiş Katsayılar (β)	Standart hata	t	P	R ²	Alt Sınır	Üst Sınır
BGA → BS	,347	,607	,026	13,346	,000*	,368	,296	,398
BS → ÖZY	,309	,367	,046	6,655	,000*	,416	,218	,401
BGA → ÖZY	,170	,352	,026	6,390	,000*		,117	,223
Dolaylı Etki								
BGA → ÖZY	,107	,223	,017	6,294			,075	,143
Toplam Etki								
BGA → ÖZY	,277	,575	,022	12,286	,000*	,331	,233	,322

* $P < 0,01$; BGA: Bireysel Girişimcilik Algısı; ÖZY: Öz-Yeterlilik; BS: Benlik Saygısı

Doğrudan etkiler değerlendirildiğinde; bireysel girişimcilik algısının benlik saygısı üzerinde ($\beta: 0,607$) pozitif yönde ve anlamlı bir etkisi saptanmıştır. Bireysel girişimcilik algısının benlik saygısı üzerinde açıklanan varyans değeri R^2 değeri ,368’dir. Bireysel girişimcilik algısı ($\beta: 0,367$) ve benlik saygısının ($\beta: 0,352$) öz yeterlilik üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu gözlenmiştir. bireysel girişimcilik algısının benlik saygısı üzerinde açıklanan varyans değeri R^2 değeri 0,416’dır.

Dolaylı etkiler incelendiğinde; bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerindeki ($\beta: 0,201$) dolaylı etkisi anlamlıdır. Bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerinde doğrudan ($\beta: 0,367$) ve dolaylı ($\beta: 0,223$) etkisi

istatistiksel olarak anlamlıdır. Elde edilen tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde; benlik saygısının modele dâhil edilmesiyle aracılık rolü gösterdiği belirlenmiştir. Aracı etkinin belirlenmesinin ardından VAF katsayısı ile bu etkinin anlamlılığı test edilmiştir.

VAF katsayısı= Dolaylı Etki / (Dolaylı Etki+Toplam Etki) şeklinde hesaplanmaktadır (Hair vd., 2017; 2018). VAF>0.80 ise tam aracı etki; $0.20 \leq VAF \leq 0.80$ ise kısmi aracı etki vardır. VAF<0.20 ise aracı etkiden söz edilemez (Yıldız, 2021). Bu çalışma için VAF katsayısı $0,223 / (0,223+0,575) = 0,27$ 'dir. Benlik saygısının kurulan modelde VAF katsayısında 0,27 değeri aldığı görülmüş olup kısmi aracılık rolü gösterdiği söylenebilir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada topluma yön verecek olan geleceğin bireylerinde bireysel girişimcilik algısının benlik saygısı ve öz yeterlilik üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bununla birlikte çalışmada benlik saygısının bireysel girişimciliğin öz yeterlilik üzerindeki etkisinde aracılık rolü değerlendirilmiştir. Ayrıca benlik saygısının bu iki kavramda arasındaki rolüne bakılmasının nedeni girişimciliğin artırılmasında önemli olduğu düşünülen öz yeterliliğin vurgulanması açısından seçilmiştir (Seikkula-Leino ve Salomaa, 2021). Bu amaç doğrultusunda üniversite öğrencilerinde bireysel girişimcilik algısı, benlik saygısı ve öz yeterlilik düzeyleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinde bireysel girişimcilik algısının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Genç neslin önemli bir parçası olan üniversite öğrencilerinde, güçlü bir bağımsız öğrenme yeteneğine ve yeni şeyleri kolayca kabul etme özelliklerine sahip olduklarından, daha yüksek girişimcilik potansiyeli gösterirler ve girişimcilik faaliyetlerine katılma olasılıkları daha yüksektir (Wang vd., 2023). Bu bakımdan üniversite öğrencilerinde bireysel girişimcilik algılarının yükseltilmesi gerektiği söylenebilir.

Literatürde girişimcilik algısını olumlu yönde etkileyen kavramlardan biri de öz yeterliliklerdir. Öz yeterlilik ne ke kadar yüksek olursa girişimciliğinde aynı şekilde artacağı belirtilmektedir (Ceyhan vd., 2020). Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde öz yeterlilik yüksek düzeyde bulunmuştur. Literatürde öz yeterliliği yüksek olanların girişimci olmaya daha yatkın oldukları bildirilmektedir. Ayrıca eğer bireyler düşük öz yeterliliğe sahipse girişimcilik açısından ihtiyaç duyulan becerileri geliştirmelerinde engel olabileceği söylenebilir (Tangör ve Özgen, 2022). Yine aynı şekilde yüksek düzeyde öz yeterliliğe sahip bireylerin girişimciliği bir iş olarak sürdürme ve fırsatları belirleme gibi farklı davranış özellikleri gösterdikleri söylenebilir (Akbari vd., 2024).

Çalışmanın bir diğer önemli değişkeni olan üniversite öğrencilerde benlik saygısının yüksek düzeyde olduğu görülmüş olup literatür ile uyumlu olduğu belirlenmiştir (Işık ve Çiçek, 2020). Benlik saygısı, risk almayı, yenilikçi çözümlerin peşinde koşmayı sağlar ve girişimcilik üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Abbassi ve Sta, 2019). Benlik saygısının yüksek düzeyde olması daha etkili kişilerarası ve iş ilişkileri kurulmasına yardımcı olabilir ve çalışma ortamının iyileştirilmesine katkıda bulunabilir. Aynı zamanda kişinin düşüncelerine, yargılarına ve karar verme yeteneğine güvenmesiyle ilişkilidir. Zayıf benlik saygısı, aşırı uyumlu veya asi davranışlara yol açar, çalışma ortamını tatsız hale getirir ve üretkenliği azaltır, ayrıca zihinsel sağlık sorunlarına yol açar (Eliyana vd., 2020). Bu açıdan bakıldığında geleceğin bireyleri olan üniversite öğrencilerinde benlik saygısının belirli bir düzeyde tutulması gerektiği söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinde bireysel girişimcilik algısının benlik saygısı üzerinde olumlu yönde etkisi saptanmış ve H1 hipotezi kabul edilmiştir. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalarda girişimciliğin benlik saygısını olumlu yönde etkilediği bildirilmiş olup (Abbassi ve Sta, 2019; Li vd., 2023; Eliyana vd., 2020) çalışma bulgusu desteklenmiştir. Yine Ayalew ve Zeleke (2018) çalışmasında benzer bir sonuca rastlanılmıştır. İsmail vd. (2013) ise bireylerin benlik saygısı yüksek ise girişimciliğe yönelik yeni iş kurma fırsatlarının da aratacağını bildirmiştir. Her ne kadar çalışma bulgularını destekleyen araştırmaların sayıca çoğunlukta olduğu görülse de literatürde farklı

girişimcilik ölçekleri ile yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde girişimcilik yönelimi ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bildirilmiştir (Özdemir, 2014).

Benlik saygısının öz yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkisini olduğunu belirten H2 hipotezi çalışma bulguları neticesinde desteklenmiştir. Aykaç vd. (2023) çalışmasında mesleğine başlamış yeni mezunlarda benlik saygısı ile öz yeterlilik arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Yine öğrenciler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde benlik saygısı ile öz yeterlilik arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Aydoğan ve Özbay, 2020; Işık ve Çiçek, 2020; Yıldırım ve Atilla, 2020; Burger vd., 2020; Laguna, 2013; Ziebe vd., 2018; Eliyana vd., 2020) Öz yeterlilik ve benlik saygısı, bireylerin çeşitli ortamlarda nasıl davrandığını ve tepki verdiğini büyük ölçüde etkilemektedir (Eliyana vd., 2020). Dolayısıyla bu iki kavramın birbirleriyle ilişki olduğu aşikârdır.

Çalışmanın bir diğer hipotezi olan bireysel girişimcilik algısının öz yeterlilik üzerinde anlamlı ve pozitif yönde etkisi olduğunu belirten H3 hipotezi kabul edilmiştir. Literatürde öğrenciler üzerine yapılan çalışmalarda girişimcilik ile öz yeterlilik arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Pihie ve Akmaliah, 2009; Sandi ve Nurhayati (2020). Bu bakımdan bireylerde girişimcilik göstermelerindeki eğilimlerinde öz yeterliliğin etkili olduğu söylenebilir (Özler vd., 2017). Buna karşın girişimcilik ile öz yeterlilik arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirten çalışmalara rastlanılmış (Ogunleye vd., 2014) olmakla birlikte öz yeterlilik ile girişimcilik arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirten çalışmaların daha ağırlıkta olduğu görülmüştür (Gorostiaga vd., 2019; Piperopoulos ve Dimov, 2015; Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2016; Erwani ve Riyanto, 2019; Tangör ve Özgen, 2022).

Literatürde farklı ölçekler ile yapılmış çalışmalarda; Zhao vd., (2005) öz yeterliliğin kişinin girişimciliğini etkilediğini belirtmiştir. Baidi ve Suyatno (2018); Travis ve Freeman (2017), öz yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu eklemiştir (Garaika vd., 2019). ABD'li işletme öğrencileri arasında öz yeterlilik ile girişimcilik arasında negatif yönde ilişkili olduğu ve girişimcilerin yaratıcılığı, azim, çeşitlilik arayışı ve güçlü muhakeme yeteneği gibi kişilik değişkenleriyle negatif korelasyona sahip olduğu bulunmuştur (Harris ve Gibson, 2009; Harris ve Gibson, 2008). Buna karşın Malezya'daki ortaokul öğrencileri ve üniversite öğrencileri arasında yapılan çalışmalarda, öz yeterliliğin girişimcilik niyetiyle anlamlı ve pozitif bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Pihie ve Bagheri, 2011a; Pihie ve Bagheri, 2011b).

Çalışmanın son hipotezi ise benlik saygısının aracılık rolüne ilişkin kurulan H4 hipotezi kabul edilmiştir. Literatürde farklı girişimcilik ölçekleri ile yapılan çalışmalarda benlik saygısının girişimcilik niyetini etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca benlik saygısının yeterlilik ve değer kavramlarında olduğu göz önüne alındığında çalışma bulgusunun desteklendiği ifade edilebilir (Akbari vd., 2024). Yine başka bir çalışmada girişimcilik niyeti, benlik saygısı ve öz yeterlilik arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür (Işık ve Çiçek, 2020). Bununla birlikte Laguna (2013) çalışmasında girişimcilik niyeti ile benlik saygısı ve öz yeterlilik arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir. Buna karşın Rajar vd., (2022) çalışmasında benlik saygısı ve öz yeterliliğin girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde benlik saygısının öz yeterlilik ve bireysel girişimcilik üzerinde önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Bireysel girişimcilik algısı, benlik saygısı ve öz yeterlilik arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öz-yeterlilik ve benlik saygısı bireysel girişimcilik algısını olumlu yönde etkilemektedir. Bu doğrultuda bireysel girişimcilik algısının geliştirilmesi noktasında üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve öz-yeterliliği arttırmak için geliştirici etkinlikler ders arası aktiviteler ve uygulayıcılar tarafından ortak bir çalışma planının oluşturulması önerilebilir. Bu bağlamda öğrencilerin kurmak istedikleri iş sahalarına yönelik girişimler sayesinde yeni iş kolları geliştirilebilir. Üniversite eğitimi boyunca girişimcilik üzerinde durmak, öğrencilere bu konu hakkında farkındalıklarını yükseltmek, akıllardaki belirsizlikler ve korkuları azaltmak, nasıl hareket edecekleri konusunda bilgilendirme yapmak ve genç girişimcilere yönelik teşvik edici politikalardan bahsedilmesi önerilebilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinde kariyer gelişimlerine

yönelik eğitimlerin yapılması, gelecek planlaması, kariyer yollarının belirlenmesi, motivasyonlarının yükseltilmesi ve etkin danışmanlıkların verilmesi de önemlidir.

Bu çalışmanın güçlü yanlarının yanı sıra bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları bu örneklem için geçerlidir. Bu nedenle çalışmanın farklı üniversite öğrencileri ve farklı sayıdaki örneklerle tekrarlanması ve karşılaştırılması önerilebilir. Çalışmanın bir diğer kısıtı da çalışmanın yapıldığı ilgili devlet üniversitesinde araştırma tarihleri içerisinde aktif olarak öğrenimlerine devam eden öğrenciler ile sınırlıdır. Ayrıca veriler anket yöntemi ile toplandığı için anlık bilgi sağlamaktadır. Çalışmanın gelecekte kamu ve vakıf üniversitelerinde yapılarak mukayese edilmesi önerilebilir.

Etik Kurul Beyanı

Çalışma, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve 25 Aralık 2023 tarihinde E-99711239-050.01.04/ ve 2023/3 sayılı karar ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Ayrıca ilgili belge, sorumlu yazar tarafından DergiPark sistemine yüklenmiştir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki tüm süreçler tarafından ortak olarak yürütülmüştür.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

Kaynaklar

- Abbassi, R., & Sta, N. (2019). The Effect of self-esteem, entrepreneurship education, and entrepreneurial tradition of the family on the entrepreneurial intention among students. *Journal of Business and Management Research*, 12, 235-245.
- Akbari, M., Irani, H. R., Zamani, Z., Valizadeh, N., & Arab, S. (2024). Self-esteem, entrepreneurial mindset, and entrepreneurial intention: A moderated mediation model. *The International Journal of Management Education*, 22(1), 100934.
- Akhtar, S., Hongyuan, T., Iqbal, S., & Ankomah, F.Y.N. (2020). Impact of need for achievement on entrepreneurial intentions; mediating role of self-efficacy. *Journal of Asian Business Strategy* 10(1), 114–121.
- Al Issa, H. E. (2021). Psychological capital for success: The mediating role of entrepreneurial persistence and risk-taking. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 14(4), 525-548.
- Arslan, R., & Demir, G. (2022). G-POWER ve MINITAB Uygulamalı Örneklem Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları
- Ayalew, M.-M., & Zeleke, S.A. (2018). Modeling the impact of entrepreneurial attitude on self-employment intention among engineering students in Ethiopia. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 7, 8-35.
- Aydoğan, D., & Özbay, Y. (2012). Akademik erteleme davranışının benlik saygısı, durumluluk kaygı, öz-yeterlilik açısından açıklanabilirliğinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 1-9.
- Aykaç, E., Özdemir, Ö., & Saçıkartalı, M. (2023). Şef adaylarının meslekteki ilk yıllarına ilişkin tutumlarında, öz yeterlilik ve benlik saygısının rolü. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2), 801-812.

- Baidi., & Suyatno. (2018). Effect of entrepreneurship education, self efficacy and need for achievement toward student's entrepreneurship intention: Case study in FEBI, IAIN Surakarta, Indonesia. *Journal of Entrepreneurship Education*, 21(2), 1-16.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of Management*, 38(1), 9-44.
- Burger, K., Mortimer, J., & Johnson, M. K. (2020). Self-esteem and self-efficacy in the status attainment process and the multigenerational transmission of advantage. *Social Science Research*, 86, 1-14.
- Ceyhan, S., Yıltay, S., & Batga, B. (2020). Duygusal zekâ ile girişimcilik eğilimi arasında öz yeterliliğin aracılık rolü: Çukurova Üniversitesi'nde bir alan araştırması. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 4(6), 1-19.
- Çolakoğlu, H., & Çolakoğlu, T. (2016). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitimi ile öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli ilişkisi üzerine bir saha araştırması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 17(37 Girişimcilik Özel Sayısı), 70-84.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adölesanlarda Benlik Saygısı [Uzmanlık Tezi]. Hacettepe Üniversitesi
- Doğrul, B. Ş., Evcimen, C., & Çakıcı, A. (2023). Öz yeterlik, istihdam edilebilirlik algısı ve girişimcilik yönelimi ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 60-77.
- Efendi, M. H., Wazni, M. K., & Muliadi, A. (2023). Self-efficacy in entrepreneurship for science teacher candidates: A comparative study of gender and semester. *Jurnal Penelitian Pendidikan IPA*, 9(7), 5596-5602.
- Eliyana, A., Sridadi, A. R., & Widiyana, E. U. (2020). The role of self-efficacy on self-esteem and entrepreneurs' achievement. *Systematic Reviews in Pharmacy*, 11(8), 314-319.
- Erwani, Y., & Riyanto, E. (2019). Student entrepreneurial interests that are influenced by income expectations, entrepreneurship education, and self efficacy. *Jurnal Kewirausahaan*, 7(1), 572-580.
- Garaika, G., Margahana, H. M., & Negara, S. T. (2019). Self efficacy, self personality, and self confidence on entrepreneurial intention: study on young enterprises. *Journal of Entrepreneurship Education*, 22(1), 1-12.
- Gorostiaga, A. Aliri, J., Ulacia, I., Soroa, G., Balluerka, N., Aritzeta, A., & Muela, A. (2019). Assessment of entrepreneurial orientation in vocational training students: Development of a new scale and relationships with self-efficacy and personal initiative. *Frontiers in Psychology*, 10, 1-10.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2017). *Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. (2nd Ed.), Sage, Thousand Oaks.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Ringle, C. M., & Gudergan, S. P. (2018). *Advanced Issues in Partial Least Square Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. Sage Publication, Thousands, Oaks.
- Harris, M. L., & Gibson, S. G. (2008). Examining the entrepreneurial attitudes of US business students. *Education+ Training*, 50(7), 568-581.
- Harris, M. L., & Gibson, S. G. (2009). A connection between personality and entrepreneurial attitudes Evidence for U.S. business students. *In Small Business Institute® National Proceedings*, 33(1), 9-22.
- Hutasuhut, S., Thamrin, T., & Ridwan, M. (2023). A creative model of entrepreneurship learning to improve self-efficacy, entrepreneurial intention, and student achievement. *Creativity Studies*, 16(2), 578-592.

- İncik, E. Y., & Uzun, N. B. (2017). Bireysel girişimcilik algı ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 471-485.
- Işık, M., & Çiçek, B. (2020). Planlı davranış teorisi perspektifinden girişimcilik niyeti üzerinde sosyal sermaye öz yeterlilik ve öz saygının rolü. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 15(1), 185-206.
- Jerusalem, M., & Schwarzer, R. (1979). The general self-efficacy scale (GSE).
- Laguna, M. (2013). Self-efficacy, self-esteem, and entrepreneurship among the unemployed. *Journal of Applied Social Psychology*, 43(2), 253-262.
- Li, Z., Lu, F., & Feng, X. (2023). Why women's entrepreneurial activities are low in China? The psychological perspective of self-esteem. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 36(1), 1906-1932.
- Martínez-González, J.A., Kobylinska, U., García-Rodríguez, F.J. & Nazarko, L. (2019). Antecedents of entrepreneurial intention among young people: Model and regional evidence. *Sustainability* 11(24), 6993.
- Newman, A., Obschonka, M., Schwarz, S., Cohen, M., & Nielsen, I. (2019). Entrepreneurial self-efficacy: A systematic review of the literature on its theoretical foundations, measurement, antecedents, and outcomes, and an agenda for future research. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 403-419.
- Obschonka, M., Hakkarainen, K., Lonka, K., & Salmela-Aro, K. (2016). Entrepreneurship as a twenty-first century skill: Entrepreneurial alertness and intention in the transition to adulthood. *Small Business Economics* 48(3), 487-501.
- Ogunleye, N., Adedeji J., & Osagu, J. C. (2014). Self-efficacy, tolerance for ambiguity and need for achievement as predictors of entrepreneurial orientation among entrepreneurs in Ekiti State. *European Journal of Business and Management*, 6(17), 240-251.
- Olusola, O. (2011). Intrinsic motivation, job satisfaction and self-efficacy as predictors of job performance of industrial workers in Ujebu zone of Ogun State. *The Journal of International Social Research*, 4(17), 569-577.
- Özdemir A. A. (2014). Kültür, benlik saygısı ve girişimcilik eğilimi: Amerikan ve Türk üniversite öğrencilerinde karşılaştırmalı bir çalışma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 43(2), 351-367.
- Özler, N. D. E., Giderler, C., & Baran, H. (2017). Öz yeterlilik ve kontrol odağının bireylerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 736-747.
- Pautina, M. R., Puluhalawa, M., & Djibran, M. R. (2018). The correlation between interest in entrepreneurship and students' self-esteem. *Journal of Business and Behavioural Entrepreneurship*, 2(2), 62-67.
- Pihie, Z. A. L., & Akmaliah, Z. (2009). Entrepreneurship as a career choice: An analysis of entrepreneurial self-efficacy and intention of university students. *European Journal of Social Sciences*, 9(2), 338-349.
- Pihie, Z. A. L., & Bagheri, A. (2011a). Malay secondary school students' entrepreneurial attitude and entrepreneurial self efficacy: A descriptive study. *Journal of Applied Science*, 11(2), 316-322.
- Pihie, Z. A. L., & Bagheri, A. (2011b). Malay student's entrepreneurial attitude and entrepreneurial efficacy in vocational and technical secondary schools. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 19(2), 433-447.
- Piperopoulos, P., & Dimov, D. (2015). Burst Bubbles or Build Steam? Entrepreneurship Education, Entrepreneurial Self Efficacy, and Entrepreneurial Intentions. *Journal of Small Business Management*, 53(4),

970-985.

- Rachmawan, A., Lizar, A. A., & Mangundjaya, W. L. (2015). The role of parent's influence and self-efficacy on entrepreneurial intention. *The Journal of Developing Areas*, 417-430.
- Rajar, A., Khoso, I. U., & Qureshi, M. B. (2022). Determinants of Entrepreneurial Intentions: Impact of Culture, Gender, Self-Esteem, and Self-Efficacy on University Students. *Journal of Entrepreneurship, Management, and Innovation*, 4(1), 259-277.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and The Adolescent Self-Image*. Princeton University Press, NJ.
- Sadriwala K.F., & Kan L.A.A. (2018). Entrepreneurial self-efficacy and its impact on entrepreneurial intention. *International Journal of Management Sciences and Business Research*, 7(9), 9-22.
- Sandi, A., & Nurhayati, M. (2020, February). Effect of entrepreneurship education, family environment and self-efficacy on student's entrepreneurship intention. In *4th international conference on management, economics and business (ICMEB 2019)* (pp. 9-12). Atlantis Press.
- Saptono, A., Wibowo, A., Widyastuti, U., Narmaditya, B. S., & Yanto, H. (2021). Entrepreneurial self-efficacy among elementary students: the role of entrepreneurship education. *Heliyon*, 7(9), 1-7.
- Segal, G., Borgia, D., & Schoenfeld, J. (2005). Self-efficacy and goal setting as predictors of performance: An empirical study of founder-managed natural food stores. *Journal of Business and Entrepreneurship*, 17(1), 71–83.
- Seikkula-Leino, J., & Salomaa, M. (2021). Bridging the research gap—a framework for assessing entrepreneurial competencies based on self-esteem and self-efficacy. *Education Sciences*, 11(10), 1-18.
- Simanjuntak, M., Awwaliyah, I., Hayati, H. & Artanto, R.J. (2016). The entrepreneurial potential among undergraduate students. *Jurnal Bisnis dan Manajemen* 17(2), 75–84.
- Steenkamp, A., Meyer, N., & Bevan-Dye, A. L. (2024). Self-esteem, need for achievement, risk-taking propensity and consequent entrepreneurial intentions. *Southern African Journal of Entrepreneurship and Small Business Management*, 16(1), 1-11.
- Sudjarwo R., Wahyudin A., & Sudarma K. (2019). The Role of Self-Efficacy in Mediating the Effect of Entrepreneurial's Knowledge, Personality and Family Circles Against the Enterprise's Interest, *Journal of Economic Education*, 8(1), 67-74.
- Sugianingrat, I. A. P. W., Wilyadewi, I. I. D. A. Y., & Sarmawa, I. W. G. (2020). Determination of entrepreneurship education, family environment, and self-efficacy on entrepreneurship interest. *Jurnal Economia*, 16(1), 33-43.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using Multivariate Statistics* (7th ed.). Allyn ve Bacon/Pearson Education.
- Tangör, B. B., & Özgen, H. (2022). Öz-yeterlik ve bireysel girişimcilik yönelimi ilişkisinde mükemmeliyetçiliğin aracı rolü. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(1), 164-178.
- Tentama, F., & Papatungan, T. H. (2019). Entrepreneurial Intention of Students Reviewed from Self-Efficacy and Family Support in Vocational High School. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 8(3), 557-562.
- Travis, K., & Freeman, E. (2017). Predicting entrepreneurial intentions: Incremental validity of proactive Personality and entrepreneurial self-efficacy as a moderator. *Journal of Entrepreneurship Education*, 20(1),

45-57.

- Wang, X. H., You, X., Wang, H. P., Wang, B., Lai, W. Y., & Su, N. (2023). The effect of entrepreneurship education on entrepreneurial intention: mediation of entrepreneurial self-efficacy and moderating model of psychological capital. *Sustainability*, 15(3), 1-20.
- Wardana, L. W., Narmaditya, B. S., Wibowo, A., Mahendra, A. M., Wibowo, N. A., Harwida, G., & Rohman, A. N. (2020). The impact of entrepreneurship education and students' entrepreneurial mindset: the mediating role of attitude and self-efficacy. *Heliyon*, 6(9), 1-7.
- Wu, L., Jiang, S., Wang, X., Yu, L., Wang, Y., & Pan, H. (2022). Entrepreneurship education and entrepreneurial intentions of college students: The mediating role of entrepreneurial self-efficacy and the moderating role of entrepreneurial competition experience. *Frontiers in psychology*, 12, 727826.
- Yeşilay, A. (1996). Genelleştirilmiş Öz-yetki Beklentisi. Erişim adresi: <http://userpage.fuberlin.de/~health/turk.htm>
- Yıldırım, G., & Atilla, G. (2020). Öz yeterliğin bilinçli farkındalık ve benlik saygısına etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 59-84.
- Yıldız, E. (2021). Smart PLS ile yapısal eşitlik modellemesi. Seçkin Basımevi: Ankara.
- Yousaf, U., Ali, S. A., Ahmed, M., Usman, B., & Sameer, I. (2021). From entrepreneurial education to entrepreneurial intention: a sequential mediation of self-efficacy and entrepreneurial attitude. *International Journal of Innovation Science*, 13(3), 364-380.
- Yusuf, E., & Efendi, R. (2019). Student Entrepreneurial Interests that are influenced by Income Expectations, Entrepreneurship Education, and Self Efficacy. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 6(6), 572-580.
- Zhao, H.S., Seibert, S.E., & Hills, G.E. (2005). The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1265-1272.
- Zhao, X., Lynch Jr, J. G., & Chen, Q. (2010). Reconsidering Baron and Kenny: Myths and truths about mediation analysis. *Journal of Consumer Research*, 37(2), 197-206.
- Zięba, M., Surawska, M., & Zalewska, A. M. (2018). Relationships between personality traits, general self-efficacy, self-esteem, subjective well-being, and entrepreneurial activity. *Polish Psychological Bulletin*, 49(2), 131-140.